

התפתחות התעשייה בהודו בזמן המלחמה

מאת פֶּתָב הַ «סִימֶס» בהודו*

הודו, שהיא בעיקר ארץ חקלאית, עשירה בחמרי גלם, נכנסת עכשו, בהשפעת המלחמה, לתקופה חדשה של פעילות בשדה התעשייה. אם כי הכוונה הבלתי אמצעית היא להגדיל את מאמץ-המלחמה של הארץ, יש בהתפשטות היוזמה התעשייתית למטרה זו משום הנחת יסודות למבנה כלכלי חדש של הודו בעתיד.

כבר כיום מייצרת הארץ הרבה יותר מן הדרוש לה בשעה זו בכמה וכמה סוגים של כלי-משחית ותחמושת ובצרכי ציוד והלבשה צבאיים, והיא מפתחת בהצלחה ובמהירות סוגי-אספקה חדשים. צרכי המלחמה של הממשלה הבריטית לא רק איפשרו עבודה מלאה לבתי-החרושת ההודיים לכלי-ארטילריה, אלא שגם עודדו את התעשייה האזרחית לפתוח בתכניות נרחבות לייצור מורחב. בתי-החרושת לכלי-ארטילריה שהיו קיימים בפרוץ המלחמה הוגדלו בשיעורם ונתרבו בכמותם, והתעשייה האזרחית נקראה לתת תוצרת נוספת הן לצרכי הצבא והן לצרכי האוכלוסים האזרחיים, גם בארץ וגם מחוצה לה.

ממשלת הודו נתנה הבטחות של תמיכה לתעשיות חדשות העסוקות בייצור לצרכי מלחמה, וכן גם לשאר תעשיות הראויות לעידוד, אם גם המוצרים שהן מייצרות אינם, בעצמם, צרכי-מלחמה בעיקרם. העתונות ההודית דורשת, פה אחד, שאוצרות התעשייה של הארץ ינוצלו עד קצה גבול האפשרות, לא רק על ידי הגדלת התפוקה של הדברים המיוצרים כיום, כי אם גם על ידי פתיחת מפעלי-תעשייה חדשים, ובכלל זה הקמת תעשייה כבדה ותעשייה למצרכים מיוחדים, לרבות גם ייצור מטוסים ומכוניות. יש סבורים, שהמיניסטרוֹן לייצור אוירונים לא העריך למדי את כל מה שאפשר להשיג בהודו בשדה ייצור המטוסים, אם כי משקיפים נבונים מניחים כי הכשלון להקים חרושת-אוירונים בהודו בא לא מחמת אי-רצון כי אם מחמת הקושי להקצות לכך מכונות, מכשירים ותכנאים הדרושים באופן דחוף במקום אחר.

בעיה זו תפתר במידת-מה על ידי התכנית הנערכת ביזמת מיניסטרוֹן העבודה — לאמן הודים בבתי-החרושת הבריטיים. תכנית זו קיבלה חינוק בהודו על ידי הצעה השואפת להבטיח, שהפועלים המאומנים המצויים כיום בארץ ינוצלו במידה המכסימלית. הממשלה ערכה תכנית לאימון תכנאים, המכוונת להגדיל את מספר הפועלים המקצועיים בשיעור של 15.000 איש לשנה. תכנאים מבריטניה הגדולה יסייעו לפיתוח זה, ואחרי-כן יתוספו עליהם ההודים המאומנים אשר יחזרו מבריטניה הגדולה. הקשיים, המונעים עדיין מהודו את האפשרות לרכוש לה כמה סוגי מכונות לציוד התעשייה, מוקרים עכשיו. האפשרות לייצור אוירונים אינה נראית עוד רחוקה כל כך, אם כי עדיין יש מניעות, כל עוד לא סופקו כליל הצרכים הדחופים של בריטניה הגדולה ושאר חזיתות-מלחמה אקטיביות.

במידה שיש בידה של הודו לספק את צרכי המלחמה שלה, נעשה המאמץ במלוא התנופה. לוחות שריון, שלא נעשו כאן עד כה מעולם, מיוצרים עכשיו בהצלחה, וייצורם יניע בקרוב לשיעור של אלפי טונות בחודש. נבחר טיפוס מתאים של שלד-מכוניות (chassis) והם מובאים כיום לארץ, וישנן תכניות לבנות במשך השנה הבאה (1942) קרוב לשלושת אלפים

* «סימס», 18 במרץ 1941.

מכוניות-קרב משורינות לצרכי-המלחמה של הודו עצמה; בית-מלאכה של הרכבות הותאם לעשיית שנקים ומכוניות משורינות, וכבר התגברו על רוב הקשיים בייצור מרכבת-מלחמה משורינת מתאימה. נעשו סידורים לייצור תחמושת-אימונים בשביל רובים אנטי-טנקיים, וכן נחקרת השאלה בדבר ייצור שלם של מצנחים. רובים, מכוונות יריה, תחמושת לנשק קל ותותחים, עד להוביצרים בני 6 אינצ'ים, זורמים מתוך בתי-החרושת. מאז פרוץ המלחמה נשלחו חוצה-לארץ יותר מ-120,000,000 כדורים של תחמושת נשק קל וכן 400,000 פגזים של תחמושת תותחים מסוגים שונים, כן נשלחו כמויות גדולות של חמרי-נפץ.

תעשיית הפלדה עובדת ער קצה נבול יכלתה, והיא עמוסה הזמנות לכמה חרשים מראש. היא מסוגלת כיום לספק כמעט את כל הצרכים של הארץ, פרט לסוגי פלדה מיוחדים, ויש לה גם עודף הנון ליצוא למען הענין המשותף. שלדי פלדה לבנינים, אספקה הנדרסית וכמה סוגי-נשק ותחמושת מיוצרים על ידי התעשייה האזרחית. תפוקת הברזל עלתה ב-300,000 טונות ותפוקת הפלדה ב-100,000 טונות יותר מן השיעור שהופק לפני המלחמה. רק חברה אחת בלבד מייצרת מדי חודש בחדשו 50,000 מכשירים מסוגים שונים בשביל כוחות-ההגנה, וזה מלבד פסי-ברזל לבנין, ריקועים מנולוונים וכמות גדולה של מטילי-ברזל, טונות רבות, לייצור פגזים. ניכרת התקדמות גדולה בייצור ריקועים של נגף מיוחד בשביל קובעי-פלדה לצבא ההודי, בשביל כדורים ופגזים נוקבי-שריון ובשביל פלדת-קפיצים למכוניות-יריה, וכן בייצור פלדה מתאימה למביעה עמוקה בשביל מחסניות של רובים ומקלעים.* הצבא בהודו ובמזרח התיכון מקבל עכשיו מהודו אספקה, שהיה מקבל אותה קודם מארצות הברית ומיבשת אירופה. בסוף השנה הראשונה של המלחמה מסרה מחלקת-האספקה הזמנות להודו בערך של 39,750,000 לירות; בכלל זה היו הזמנות על 280,000 טונות עצים, 12,000,000 מלבושים ששויים היה 5,500,000 לירות, בערך. אריני-כותן ואריני יוטי-מערב בסך 2,000,000 לירות ואוהלים בסך 3,900,000. מספר האנשים העובדים בתפירת מלבושים עלה מ-750 לפני המלחמה ל-18,000 כיום. בנאום שנשא זה לא כבר המשנה-למלך בקלקוטה אמר כי הודו מייצרת עכשיו ספינות בשביל צייה-המלחמה בסך של 555,000 לירות, בערך, וזה לא כבר קיבלה הארץ הזמנות לכלי-שיט בשביל צייה-המלחמה בסך 292,000 לירות. ספינות חזקות ומזוינות יפה כבר נבנות במספנות הודיות שכל טפח וטפח תפוס בהן. כן מייצרים ככל חשמלי לשם הגנת ספינות-סוחר ממוקשים מגניטיים.

ממשלת הודו החליטה כי בתקופת המלחמה צריך „המשרד לחקר התעשייה” שלה לרכז את תשומת-הלב בחקר עניני התעשייה ופיתוחה למטרות המלחמה. הענקה כספית מיוחדת הוקצבה לכך, בעיקר בשביל לצייד מעבדות ובתי-חרושת קטנים ולשאת בשכר עובדי המחקר. נעשתה חקירה בנוגע להחלפת שמנים מינרליים על ידי שמני-צמחים, כחמרי-סיכה מעולים הנדרשים למנועי-הנפץ, והחקירה נילתה כי שמני צמחים מהוים מקור-אספקה פוטנציאלי** כן הוכנסו ונחקרו תחליפים אחרים. אריני-כותנה משמש לכמה מטרות במקום פשתן. למעלה מ-3,000,000 ירד של ארג עשוי כותנה ויוט מעורב סופקו לבריטניה הגדולה, וזה מוצר חדש לגמרי שהודו יכולה להתפאר כי היתה הראשונה ליצרו ולפתח אותו, על פי בקשת „מחלקת ההגנה” ובתמיכת „מחלקת האספקה”. מפעלים לגידול פשתן מפתחים בבנגל וביהאר. כדי שהצבא בהודו לא יהיה תלוי בהספקה מעבר-ים הוכנה תכנית בנוגע לתעשית-השימורים. התכנית הצטמצמה בנכולות של שימורי חלב, נבינה ודגים. הערים מיסור

* לפי ידיעות שנתפרסמו בזמן האחרון הקימה חברה הודית חשובה לייצור פלדה כבשן חדש, שהוא אחד הגדולים והחדשים ביותר בעולם וכושר הייצור היומי הוא 1700 טונות. — המ'.
** על אפשרויות כאלו בארץ-ישראל נשאלו שאלות בבית-הגבתיים הבריטי. — המ'.

וּמְרַנְנָקוֹר מֵיִצְרוֹת קְלִיפָה שְׂרׁוּפָה שֶׁל אֲנוּזִי־קוֹקוֹס לְשִׁימוֹשׁ בְּשִׁבִיל מַסְכּוֹת נִגְד־נׁוּיִם. בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם חֹמֶר נִלְמֵי שֶׁל תְּמָרָן (אֲלוֹמִינִיּוֹם), וְהַמְּשֻׁלָּה דוֹאֵת לְאִפְשֵׁר אֶת יִיצוּרוֹ בְּהִקְדָּם. נַעֲשׂוּ צַעֲדִים לְהַגְדִּיל אֶת מְלֵאֵי הַכּוֹהֵל הַדְּרוּשׁ לְתַעוּפָה וּלְהַחֲלֵל בִּיִיצוּר שְׂמֻד־סִיכָה לְמִטּוֹסִים. מֵעוֹרָרִים אֶת הַיִּיצָרִים לְנִסּוֹת בִּיִיצוּר צַבְעֵי קֶאֱקִי מִחֲמָרִים הַנִּמְצָאִים בְּמִקּוֹם. נִתְרַחֵב יִיצוּר חֲמֵר־רְפּוּאָה בְּאֶרֶץ, וּבִזְכוּת זֶה נִתְמַעֵטָה רְשִׁימַת הַמְּצָרִים הָאֵלֶּה הַמּוֹבָאִים מִחוּץ־לְאֶרֶץ, גַּם נִבְנִים בְּתִיחְרוּשֵׁת נׁוֹסְפִים לְהַנְבַּרְתִּי הַיִּיצוּר. מִיִּיצָרִים עִבְשׁוּ כִּמָּה וְכִמָּה חֲמָרִים חִימִיקָלִים וְתִרׁוּפּוֹת, כְּכֹלל זֶה כְּלוֹרׁוֹפּוֹרִם, לְקֶטֶט סִידָן (קְלָצִיּוֹם) וְחׁוֹמֵצַת־קֶרְבּוֹל.

הַדְּרִישׁוֹת־לְסַחֲרוֹת, הַבְּאוֹת מֵעֲבֵר־לִים, מִתְּמַלְאוֹת כְּסִדְרָן. אֲרִצּוֹת הָאִימְפֵּרִיָּה קׁוֹנוֹת אֲרִינִי־קֶאֱקִי, פְּסִי־בְרוֹל וְלוֹחֹת־דִּיתוֹק (לְחִיבׁוֹר־הַפְּסִים), מִקְלֵט־פְּלֵדָה, אֹהֵלִים, חֲמָרֵי־אִינְסֵטְלִצִּיָּה לְבִתֵּי־חׁוֹלִים צַבְאִים, אֲרִינִים וְצִרְכֵי־הַנְּדָסָה. מְצָרִים הִיָּתָה לְקוֹחַ גְּדוֹל שֶׁל סַחֲרוֹת הוֹדִיּוֹת, כְּכֹלל זֶה מְנִיפּוֹת חֲשַׁמְלִיּוֹת, צִיּוֹר וְאֲבִיזׁרִים שֶׁל קׁוֹי־טְלֵפּוֹן, צִרְיֵפִי־פְּלֵדָה, מְסַמְרִים, חׁוֹמֵי־תֵּיל, קׁוֹרוֹת־פְּלֵדָה עֲנוּלוֹת, דוֹדִים וּפִינׁוּמִים שֶׁל פְּלֵדָה, וְצִיּוֹר לְסִלִּילַת דְּרָכִים. אַחַד הַחׁוֹזִיוֹנוֹת שֶׁל הַמְּסַחֵר כִּיּוֹם הוּא יִצְאָה שֶׁל צִרְכֵי רְפּוּאָה חׁוּצָה־לְאֶרֶץ. שְׂאֵר הַדְּרִישׁוֹת הַבְּאוֹת מִחוּץ־לְאֶרֶץ כּוֹלְלוֹת חֲמָרִים חִימִיקָלִים כְּבָדִים, סְבוּן, פַּחֵם, פַּחֵם אֲבָן, מֶלֶט, לוֹחֹת שֶׁל מֶלֶט־אֶסְבֵּסֵט, סִינֵרִיּוֹת, צִרְכֵי מׁזוֹן, טֶה, סוּכַר וְאֲרִינֵי כּוֹתֵן וְצִמְרֵי. תַּעֲשִׂית הַצִּמְרֵי עֲסוּקָה כּוֹלָה בִּיִיצוּר מִדִּים, שְׂמִיכּוֹת וְשְׂאֵר צִרְכֵי־מִלְחָמָה; גַּם אֶת תַּעֲשִׂית מְטוֹהֵדֵה־בֵּית מִפְתָּחִים לְשֵׁם אוֹתָהּ הַמְּטָרָה.

ר ש י מ ו ת ק צ ר ו ת

הַצְּבָא הַבְּרִיטִי הַחֲדָשׁ בְּאִימוֹנוֹ*

בְּשִׁטַּח תְּסוּס עַל יְדֵי הָאוֹיֵב וְהַבְּקִיעַ לוֹ דֶּרֶךְ לְפָנִים־הָאֶרֶץ, מִרְחַק כִּמָּה מִלִּיָּן. לְאַחַר שְׂחׁזְקָה הַתְּנַגְדוֹתוֹ שֶׁל הָאוֹיֵב, הוֹחֲלֵט, שְׂבִאִין יַחֲדָה מְשׁוֹרֵינַת שֶׁהִיָּתָה יְכוּלָה לְפַעוֹל בְּאוֹר הַיּוֹם, יֵשׁ לְשַׁלּוֹחַ בְּלִילָה דִּיבִיזִית חִיל־רְגֵלִים דֶּרֶךְ פְּרָצָה בְּת־עֶרֶךְ שְׂנַפְרָצָה עַל יְדֵי כּוֹחֹת אַחֲרִים בְּקׁוֹר־הַקְּדָמִי שֶׁל הָאוֹיֵב.

הַתְּקִפָּה עַל גְּשָׁרִים

הַהַפְּתָעָה וְשְׂמִירַת־הַסּוּד הִיוּ חֲשׁוּבִים בְּיִוֹתֵר. הָאוֹת נִיתָן בִּיּוֹם מְסוּיִם בְּמִרְחַק הַגּוֹן מֵאֲחׁוֹרֵי הַחֲזִית. אוֹתוֹ יוֹם אַחֲרֵי הַצְּהָרִים וּבְלִילָה יִצְאוּ הַחֲיִילוֹת לְמִקּוֹם רִיכּוּזִם שְׂבִמִּרְחַק 15 מִלִּיָּן מִן הַחֲזִית. הַהַתְּקֵדְמוֹת צִרְכָּה הִיָּתָה לְהִיעֲשׂוֹת בּוֹנִיקָה אַחַת וּבַחֲסוֹת הַחֲשֵׁכָה. בְּקׁוֹר־הַחֲזִית שֶׁל הָאוֹיֵב נִמְצָא נֶהַר גְּדוֹל, שְׂגָאָה וְעֵלָה עַל גְּדוֹתָיו מִחֲמַת הַגְּשָׁמִים הָאֲחֲרוֹנִים. יוֹמִים לְפָנֵי כֵּן הַצְּלִיחַ «חִיל הַמְּשַׁלּוֹחַ הַבְּרִיטִי» לְעַבּוֹר אֶת הַנְּהַר בְּצַפּוֹנָה שֶׁל הַפִּירָצָה, וּמֵאִז נִסּוּג «הָאוֹיֵב» אֶל

דְּבִיזִית־רְגֵלִים בְּרִיטִית, שְׂעַסְקָה בְּתִמְרוֹ־נִים «אִי־שֵׁם בְּאַנְגְּלִיָּה», בִּיצְעָה מַעֲשֵׂה רַב שְׂנַחֲשֵׁב כְּבִלְתֵּי־אִפְשָׁרִי הֵן בְּתִמְרוֹנִים וְהֵן בְּפַעוֹלַת־מִלְחָמָה מִמֶּשׁ. הִיא עֲבָרָה בְּלִילָה דֶּרֶךְ פִּירָצָה שְׂנַפְרָצָה בַּחֲזִית «הָאוֹיֵב» עַל יְדֵי יַחֲדוֹת אַחֲרוֹרֵת — תְּפִקִּיד הַמִּיּוֹעֵד בְּאוֹרַח נׁוֹרְמָלִי לְדִיבִיזִיָּה מְשׁוֹרֵינַת וּמוֹצָא לְפַעוֹל, בְּדֶרֶךְ כֹּלל, לְאוֹר הַיּוֹם.

אוֹתָהּ דִּיבִיזִיָּה הוֹבָאָה בְּסַתֵּר לְמִקּוֹם, מִמְּרַחֵק הַגּוֹן מֵאֲחׁוֹרֵי הַחֲזִית, וּבַחֲסוֹתוֹ שֶׁל לִילָה אִפֵּל בְּיִוֹתֵר פְּלֶשָׁה מֵהַר וּבְשִׁקֵּט דֶּרֶךְ הַפִּירָצָה, שֶׁהָאוֹיֵב הוֹסִיף לְהַגֵּן עֲלֵיהָ בְּעוֹזְרָת יַחֲדוֹת מְמוֹנְעוֹת מְפּוֹזְרוֹת. הַגְּנָרֵל הַמְּפִקֵּד סִיפֵר אַחֲרֵי הַתְּמַרׁוֹנִים לִיד אֹלְסֵטֵר, כִּמָּה הוּא מְרוּצָה בְּאוֹפְרָצִיָּה זוֹ, שֶׁהוּא לְבַדּוֹ חֲשָׁבָה עַד אִז לְאִפ־שְׂרִירַת. «אִין לֶךְ דְּבַר בְּלְתֵי־אִפְשָׁרִי», אָמַר, «וְאוֹלֵם עֲלֶיךָ לְדַעַת אִיךָ לְבַצְעוֹ».

הַהַנְּחָה הִיָּתָה, שֶׁ«חִיל־מְשַׁלּוֹחַ בְּרִיטִי» עֵלָה

* מׁוֹבָא מִן הַ«טִימִס».